

OSALLISTUVAN BUDJETOINNIN MALLIT JA TRENDIT SUOMESSA

VERONICA AHONEN

HELSINGIN YLIOPISTON KULUTTAJATUTKIMUSKESKUS

RAPORTTI PÄHKINÄNKUORESSA

- 20 toteutunutta kokeilua
 - Tarkastelussa 15 OSBU-hanketta 10 eri kunnassa Manner-Suomessa
- Hankemäärä kasvanut, painotus edelleen PK-seudulla
- Budjetoitavan rahan määrä myös kasvanut, toiminta kattaa nykyisin sekä pienempiä kaupunginosa- ja rakennushankkeita että koko kuntaa koskettavia hankkeita
 - OSBU nähdään sekä kuntalaisia että kunnan työntekijöitä hyödyttävänä prosessina
- Keskeisenä havaintona: OSBU:n onnistuminen edellyttää tarkkaa suunnittelua, raportointia ja palautteen keräämistä.

HYÖTYJÄ

- OSBU lisää toiminnan **läpinäkyvyyttä ja kansallistietoisuutta** paikallisella tasolla, sekä tuottaa **päätöksentekijöille tietoa asukkaiden tarpeista**
 - Viranhaltijat oppivat kärsivällisyyttä, asukkaat luottamusta.
- **Lisää asukkaiden ymmärrystä julkisten varojen käytöstä**
- OSBU tukee kestäväää kehitystä
 - Lisä sosiaalista liikkuvuutta kaventamalla eri toimijoiden ja ihmisryhmien välistä kuilua (lisää yhteistyötä ja helpottaa eri ryhmien välillä tapahtuvaa keskustelua).
 - Toiminnan tehostuminen vähentää siihen käytettäviä turhia resursseja
- Parantaa paikallisidentiteettiä ja elinvoimaa, lisää me-henkeä

HAASTEITA

- Onko tavallinen kansa kykenevä tekemään päätöksiä?
 - Lyhytnäköisyys, huonot perustelut, ei riittäviä puitteita toteutukseen
 - Viranhaltijoiden haluttomuus: "meillä on valta, koska meidät on demokraattisesti valittu tähän tehtävään".
- Asiantuntija-ongelma
 - Asiantuntijuus ja edustajuus hallitsevat osallistujien näkemyksiä
 - Tekninen kieli, monimutkaiset aiheet rajoittavat aiheeseen entuudestaan perehtymättömien osallistumista.
- Foucault'lainen kritiikki
 - Osallistujien tehtävänä ei ole tehdä itsenäisiä valintoja, vaan legitimoida jo valmiita päätöksiä
- Poikkeavat näkemykset eri toimijoilla ja intressiryhmillä
- Epäoikeudenmukainen toteutus eri alueilla
- Hankkeet kaukana tavallisen ihmisen arjesta -> vain vaikuttamisesta kiinnostuneet
- Epäoikeudenmukaiset toteutusalueet, tilaisuuksien järjestämispaikat
- **Tavalla tai toisella kuntalaisjoukkoa polarisoiva prosessi**

OSBUn kriteerit

- Kaikki OSBU on kansalaisosallistumista, mutta kaikki kansalaisosallistuminen ei ole OSBUA
 - Vähimmäiskriteerit (Henzberg, Röcke & Allegretti 2012):
taloudellisuus, toistuvuus, moninaisuus & vaikuttavuuden seuranta.

Taloudellisuus

- Mukana on rahaa, jonka käytöstä asukkaat tai asukasedustajat päättävät

Alueellisuus

- Valtio tai kunta on jaettu alueisiin, joita ohjaa poliittinen elin
- Kaikilla alueen asukkailla on avoin pääsy osallistuvan budjetoinnin hankkeita koskeviin kokouksiin

Toistuvuus

- Jotta osallistuva budjetointi voidaan määrittää toimivaksi käytännöksi, sen tulee toistua useammin kuin kerran
- Esimerkiksi yksittäinen asukasilta jossa keskustellaan varallisuuden käytöstä ei täytä toistuvuuden vaatimusta

Moninaisuus

- Prosessin tulee sisältää lukuisia eri vuorovaikutusmuotoja
- Pelkät kokoukset ovat harvoin toimivia tai tehokkaita, vaan käytössä voi olla esimerkiksi digitaalisia vaikuttamislustoja, haastatteluja tai keskustelutilaisuuksia

Vaikuttavuuden seuranta

- Kunta tai alue vastaa hankkeen toteutumisesta ja kerää asukaspalautetta

MALLIT

- Neljä tapaa toteuttaa
 - *Porto Alegre*
 - OSBU nivoutuu kaupungin vuosittaiseen talousarvioon
 - Kaupunginosakokoukset -> ehdotukset -> budjettiasiamiesten jatkovalmistelut -> Kunnanvaltuuston äänestys
 - Luottamus päätöksentekijöiden harkintaan
 - *Määräraha (hanke)*
 - Kiinteä rahasumma jaetaan alueen tai kohderyhmien kesken
 - Asukkaat päättävät **itse** varojen käytöstä
 - Usein projektiluontoisia kertahankkeita, vähäinen jatkuvuus
 - *Prosenttibudjetti*
 - Tietty määrä kunnan / alueen budjetista asukkaiden käyttöön.
 - Vastaa Porto Alegre-mallia, mutta budjettiasiamiehet & muut virkamiehet avustavassa roolissa päätöksiä tekevän sijaan
 - Vaatii sitoutumista
 - *Yhdistetyt rahastot*
 - Rahaa eri tahoilta tavoitteen toteuttamiseksi. Tavoitteena yleensä kehittää yksittäisen alueen palveluita ilman päällekkäisyyksiä.

MIKÄ MALLI?

**Seuraa Rovaniemen
kylien tapahtumia ja
tiedotteita
osoitteessa**
roikylat.fi

Kokeilu	Kaupunki	Vuosi	Malli	Rahan määrä	Toteuttajat
Helsingin kaupunginkirjasto	Helsinki	2012	Määräraha	100 000 €	Helsingin kaupunki, Sitra
Helsingin osallisuusmalli	Helsinki	2018	Prosenttibudjetti	4 000 000 €	Helsingin kaupunki
Maunula-talo	Helsinki	2013-2016	Yhdistetyt rahastot	Ei tietoa	Helsingin kaupunki
RuutiBudjetti	Helsinki	2013->	Porto Alegre	Vaihtelee	Helsingin nuorisoasiainkeskus
Datademo	Helsinki	2014	Määräraha	2000 €	Open Knowledge Finland, Helsinki Region Infoshare, Sitra
Suvelan asukaspuisto	Espoo	2015	Määräraha	40 000 €	Espoon kaupunki
ManiMiitti	Espoo	2015->	Porto Alegre	Vaihtelee	Espoon nuorisoasiainkeskus
OmaTesoma	Tampere	2014	Määräraha	110 000 €	Tampereen kaupunki, Pirkanmaan liitto
Karvian liikenneväylä	Karvia	2010	Yhdistetyt rahastot	400 000 €	ELY-keskus, vapaaehtoiset
Aluejohtokunta	Nastola	2016->	Porto Alegre	Vaihtelee	Nastolan kunta
Tuusulan osallistuva budjetointi	Tuusula	2018	Porto Alegre	Vaihtelee	Tuusulan kunta
Pudasjärven osallistuva budjetointi	Pudasjärvi	2017->	Prosenttibudjetti	Vaihtelee	Pudasjärven kunta
Mäntykampus	Kuopio	2009->	Määräraha	90 000 €	Kuopion kaupunki
Kumppanuuspöytä	Pieksämäki	2015	Porto Alegre	Vaihtelee	Pieksämäen kunta
Aluelautakunnat	Rovaniemi	2017	Porto Alegre	Vaihtelee	Rovaniemen kunta

HAVAINTOJA

- Käsitellyistä 15 hankkeesta n. puolet (7) sijoittuu pääkaupunkiseudulle
- Monet kaupungit ottaneet OSBUN osaksi vuosittaista talousarviota
 - Lahti, Pieksämäki, Pudasjärvi, Rovaniemi & Tuusula
- 6 Porto Alegre, 5 määräraha, 2 prosenttibudjetti & 2 yhdistetyt rahastot
- Määrärahan keskiarvo 68000€ / hanke
- Paljon vaihtelua: esim. Helsingin 4,4 miljoonan OSBU:n vuosibudjetti vain promille kaupungin vuosibudjetista
- Suurimmat esiin nousseet hyödyt
 - Me-hengen lisääntyminen, omiin asioihin vaikuttaminen
 - Suurin hyöty "marginalisoiduille" ryhmille (vanhukset, nuoret, vähemmistöt)
 - Hankkeet lähellä arkea ja rahoitus oikeaan tarpeeseen

Paikallisuus	Paikallisuus	Paikallisuus
Datademo Helsinki	19,7 % 117 ehdotuksesta toteutui -> korkea määrä	Hyvin rajoitettu rahamäärä
Espoon ManiMiitti	Paikallisuus, nuorten osallistaminen	Lopullinen päätösvalta Nuorisokeskuksen toimesta
Espoon Suvelan asukaspuisto	Pelimahdollisuus julkisissa tiloissa, joka mahdollisti myös tietokoneettomien osallistumisen. Asukkaiden suosikkivalinnat toteutettiin.	
Helsingin kaupunginkirjasto	Suuri rahamäärä, verkkoalustan lisäksi fyysisiä tapaamisia, aihe lähellä arkea	Käytössä myös valmiita ehdotuksia – liikaa viranomaisten ohjaamaa?
Helsingin Maunula-talo	Paikallisuus, monipuoliset osallistumisalustat (verkkokyselyt, haastattelut, kokoontumiset)	
Helsingin osallisuusmalli	Paikallisuus, kaikki yli 12-vuotiaat saavat äänestää, pelillistäminen	
Helsingin RuutiBudjetti	Nuorten osallistaminen	Valta pienen ryhmän käsissä
Karvian liikenneväylä	Asukkaat ottivat vallan omiin käsiinsä, aitoa paikallisdemokratiaa	Ei ”virallista” O.B:tä. Ei tulisi vaatia asukkaiden noin voimakasta vapaaehtoisuutta
Kuopion Mäntykampus	Vanhusten osallistaminen	
Nastolan aluelautakunta	Lisää me-henkeä ja vaikutusmahdollisuuksia, myöntää avustuksia	Valta pienen ryhmän käsissä
Pudasjärven osallistuva budjetointi	Lisää työllisyyttä ja helpottaa asukkaiden, erityisesti vanhusten arkea	Jatko epävarmaa
Rovaniemen aluelautakunnat	Paikallinen määrärahojen jakaminen	Valta pienen ryhmän käsissä
Tampereen OmaTesoma	Me-hengen lisääntyminen	Asukastyöpajat vetivät puoleensa vain valmiiksi aktiivisia
Tuusulan kunnan osallistuva budjetointi	Paikallisuus	Nettisivuilla todetaan että palvelu pyritään pitämään esteettömänä kaikilla digitaalisilla laitteilla. Alusta itsessään kuitenkin rajoittaa netittömien osallistujia ja kuntalaisilloistakin tiedotetaan vain netissä. Sivut vain Suomeksi.
Pieksämäen osallistuva budjetointi	Luottamushenkilöiden suunnittelu helpottui, säästöt	

KYSYMYKSIÄ?

veronica.ahonen@helsinki.fi

LÄHTEET

Alikoski M. (2018). *Avoim hallinto. Avoimen hallinnon edistäminen osana Rovaniemen kaupungin toimintaa. Toimenpiteet 2018–. Yleishallinto/Hallintopalvelut.*

BIBU (2017). *Tackling Biases and Bubbles in Participation. Hankesuunnitelma.*

Hurme J. (2017). *Osallistuva budjetointi. Julkisjohtamisen pro gradu -tutkielma. Vaasan yliopisto, filosofinen tiedekunta.*

16 Uutta kunnista 2/2019 | *Osallistuvan budjetoinnin mallit ja trendit Suomessa*

Häikiö L. & J. Salminen (2016). *Osallistuvan budjetoinnin oikeudenmukaisuus. Janus vol. 24 (4), 340–357.*

Kuntalaki 410/2015.

Salminen J., L. Häikiö & P. Lehtonen (2016). *Osallistuva budjetointi hallinnollisena ja poliittisena käytäntönä. Hallinnon tutkimus 1/2016.*

Suomen Kuntaliitto 2018. *Kunnat tarjoavat kuntalaisille yhä enemmän erilaisia osallistumis- ja vaikuttamistapoja. Ajankohtaista 22.11.2018. <https://www.kuntaliitto.fi/ajankohtaista/2018/kunnat-tarjoavat-kuntalaisille-yha-enemman-erilaisiaosallistumis-ja>*

Pihlaja R. (2017). *Osallistuva budjetointi kunnissa ja maakunnissa. Suomen Kuntaliitto.*

Wampler B. (2000). *A Guide to Participatory Budgeting. International Budget Partnership*